

Commissie voor de
milieueffectrapportage

Zoutwinning Frisia Zout B.V. te Harlingen

Toetsingsadvies over het milieueffectrapport

16 november 2010 / rapportnummer 2150-156

1. Oordeel over het MER

Frisia Zout B.V. (verder Frisia) te Harlingen wil nieuwe zoutwinputten nabij Harlingen aanleggen en exploiteren. De beoogde wingebieden zijn gelegen in de Waddenzee (wingebied Havenmond) en/of het gebied ten noordoosten van de huidige winningvergunning Barradeel II (wingebied Oost) in de gemeenten Franekeradeel, Het Bildt en Menaldumadeel.

Voor de zoutwinning is een omgevingsvergunning van de minister van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie (EL&I) noodzakelijk. Misschien is ook de herziening van één of meerdere bestemmingsplannen noodzakelijk. Dit is nog onbekend¹. Ten behoeve van de besluitvorming door de minister van EL&I (omgevingsvergunning) en de gemeenteraden (bestemmingsplannen) heeft Frisia een milieueffectrapport (MER)² opgesteld.

Oordeel

De Commissie is van oordeel dat alle essentiële informatie om het milieubelang een volwaardige plaats te geven bij de besluitvorming in het MER aanwezig is.

Zoutwinning veroorzaakt bodemdaling. In het MER zijn de milieueffecten hiervan in wingebied Havenmond, wingebied Oost en een combinatie van beide wingebieden op goede wijze onderzocht. Frisia geeft in het MER aan dat zij een voorkeur heeft voor het combinatiealternatief van beide wingebieden.

Het achtergrondonderzoek naar de effecten op de Waddenzee is gedegen en laat op overtuigende wijze zien, dat de (natuurlijke) aanvoer van sediment uit de Noordzeekustzone voldoende is om de effecten van bodemdaling door de zoutwinning in wingebied Havenmond – met enige vertraging – op te vangen. Hierdoor treedt geen aantasting op van de natuurlijke kenmerken van Natura 2000-gebieden (waaronder de Waddenzee). Indien besloten wordt zout te winnen in het wingebied Havenmond heeft de Commissie aanbevelingen voor het monitoringsprogramma (zie §3.2). Zij adviseert daarnaast om voldoende zandsuppleties in de Noordzeekustzone zeker te stellen, bijvoorbeeld in vergunningen of op andere wijze.

Uit het MER blijkt dat zoutwinning effecten heeft op de waterhuishouding in wingebied Oost. Het MER stelt dat met peilaanpassingen en verhoging van de doorspoeling van sloten deze effecten (waaronder verzilting) worden gemitigeerd. De Commissie concludeert dat de verzilting lokaal wel kan toenemen, omdat voldoende doorspoeling niet overal mogelijk is (zie §4.2). Zij adviseert dit mee te wegen bij de besluitvorming.

In de volgende hoofdstukken geeft de Commissie een toelichting.

---

¹ De vergunningaanvraag is nog niet beschikbaar en de betreffende bestemmingsplannen zijn nog niet opgesteld. De Commissie heeft deze daarom niet bij haar advisering kunnen betrekken.

² Voor de samenstelling van de werkgroep van de Commissie m.e.r., haar werkwijze en verdere projectgegevens, zie bijlage 1 bij dit advies. Projectgegevens en bijbehorende stukken, voor zover digitaal beschikbaar, zijn ook te vinden via www.commissiemer.nl onder *adviezen*. In bijlage 2 is een overzicht van de zienswijzen en adviezen opgenomen.

2. Toelichting op het oordeel ‘bodemdaling’

2.1 Voorspelling bodemdaling en scheefstelling

Het MER voorspelt de bodemdaling door een verband te leggen tussen de hoeveelheid geproduceerd zout en de omvang en vorm van de bodemdalingsskom. Uitgangspunt hierbij is dat omvang van de ondergrondse caverne³ van de winning stabiel blijft. Dit wordt bereikt door de zoutproductie gelijke tred te laten houden met de ‘zoutkruip’⁴ naar de caverne toe. Monitoring van de ‘caverneomvang’ is hierbij wel belangrijk. Op grond van de ervaringen in Barradeel bedraagt het bodemdalingvolume dan 95% van de som: ‘totaalvolume van de zoutproductie minus de caverneomvang’ (ook wel het “convergentievolume” genoemd). Om deze reden stelt het MER dat de hoeveelheid gewonnen zout een betrouwbare 1:1 vertaling geeft naar bodemdaling. De Commissie acht deze benadering plausibel.

De bodemdaling zal door Frisia worden gecontroleerd met een meetnet van vaste punten in de ondergrond. Enkele zienswijzen vragen in dit kader aandacht voor voldoende meetpunten en de (statistische) vertaling van de meetresultaten naar bodemdaling. Het in het MER aangekondigde meetplan bij de Winningsvergunning kan hierin voorzien. De Commissie heeft van Staatstoezicht op de Mijnen begrepen dat – indien gekozen wordt voor zoutwinning – monitoring van de ‘caverneomvang’ en een meetnet van vaste punten in de ondergrond in het meetplan opgenomen zullen worden.⁵

In een aantal zienswijzen en adviezen⁶ wordt de zorg geuit dat de vorm en scheefstelling van de bodemdalingsskom anders zullen uitpakken dan voorspeld in het MER.

In het MER wordt gesteld dat de vorm van de bodemdalingsskom op grond van ervaring in Barradeel (en elders) overeenkomt met de voorspelling vanuit het bodemdalingssmodel⁷. Bodemdalingssmetingen in Barradeel bevestigen de validiteit van dit model. De beoogde zoutwinlocaties hebben een vergelijkbare geologische opbouw als de winlocaties in Barradeel. Het MER geeft aan dat met dit model tijdens de winning de vorm en scheefstelling van de bodemdalingsskom goed voorspeld kunnen worden. De Commissie is het met deze stelling eens.

2.2 ‘Worst case’ scenario bodemdaling na beëindiging zoutwinning

Na afloop van de zoutwinning zullen de cavernes onder druk afgesloten worden. De zoutkruip komt dan tot stilstand en het restvolume van de cavernes blijft stabiel. Hierdoor zal ook de bodemdaling snel (naar verwachting binnen 1 jaar) tot stilstand komen.⁸ In verschillende

³ De ruimte waaruit zout wordt gewonnen, wordt caverne genoemd.

⁴ Door water te injecteren lost het zout op. Er ontstaat een caverne op de plaats waar oorspronkelijk het zout zat. Zout ‘kruipt’ vanuit de ‘omringende’ ondergrondse zoutlaag richting de caverne.

⁵ Mondelinge mededeling van SodM, d.d. 11 november 2010.

⁶ Zie zienswijzen en adviezen 2, 3, 8, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 20, 21, 24, 27, 29 en 30.

⁷ Dit is een zogenaamde rotatie-Gausskromme.

⁸ De Commissie wijst erop dat het met zout verzadigde water dat na afloop in de caverne onder druk achterblijft lichter is dan de daarboven liggende gesteentepakketten. Op zeer lange tijdschalen kan deze geologische instabiele situatie leiden tot deformatie waarbij de pekel uiteindelijk een weg omhoog of zijdelings zal zoeken; omdat de pekel onder

zienswijzen⁹ zijn berekeningen en stellingen opgenomen, dat na beëindiging van de winning een belangrijk gedeelte van de bodemdaling (van zowel de huidige winning Barradeel II als de toekomstige zoutwinningen) 'nog in de pijplijn' zit. Uit het MER blijkt dat deze 'in de pijplijn' bodemdaling na beëindiging van de winning niet zal optreden, wanneer de in §2.1 genoemde caverneomvang stabiel gehouden wordt (randvoorwaarde voor de voorspelde bodemdaling) en de caverne onder druk wordt gehouden (zoals ook in het MER voorgesteld is). De Commissie deelt de zorgen in de zienswijzen daarom niet.

In een worstcase scenario waarbij het (tijdelijk) niet mogelijk zou blijken om de caverne druk te handhaven, zal de caverne geheel of grotendeels dichtgedrukt worden. In dat geval komt (een gedeelte van) het zoute water naar de oppervlakte en kan extra bodemdaling optreden. Deze bodemdaling is naar verwachting maximaal 95% van het restvolume van een caverne. Overigens zijn bij een eventuele calamiteit voldoende maatregelen denkbaar om tijdig het boorgat te sluiten, waardoor extra bodemdaling beperkt blijft.

Ter illustratie hierbij het volgende rekenvoorbeeld van de Commissie: in het winningsgebied Oost bij het 'vier-cavernes alternatief' zal in dit 'worst case' scenario bij de in het MER genoemde totale zoutproductie van 32 miljoen ton, een extra bodemdaling optreden van maximaal circa 2 miljoen m³ (de restvolumes van de vier cavernes) ten opzichte van de situatie zoals beschreven in het MER. Dit komt neer op een extra 5 cm bodemdaling (op de diepste punten maximaal 35 cm in plaats van 30 cm) indien geen maatregelen genomen zouden worden om de cavernes definitief af te sluiten.

2.3 Voorgestelde mitigerende en herstelmaatregelen

In het MER is onderzocht wat de gevolgen zijn als maximaal wordt ingezet op mitigerende maatregelen voor de waterhuishouding (aanpassingen peilbeheer en verhoging doorspoeling, zie ook hoofdstuk 4 van dit advies) en herstelmaatregelen voor eventuele verzakkingen, bijvoorbeeld bij dijken of infrastructuur.¹⁰ De meeste adviezen en zienswijzen gaan in op de haalbaarheid en het realiteitsgehalte van de voorgestelde maatregelen.

De Commissie concludeert dat de maatregelen reëel en technisch uitvoerbaar zijn. De maatregelen zijn wel afhankelijk van de medewerking van diverse partijen in het plangebied.

De Commissie adviseert om mitigerende en herstelmaatregelen zeker te stellen, bijvoorbeeld in bestemmingsplannen, vergunningen of op andere wijze.

---

hogere druk staat, zal het bij een eventueel contact met een diepe watervoerende laag hierin worden geperst. Het is onwaarschijnlijk dat deze pekels (op de tijdschaal van duizenden jaren) zal ontsnappen, zodat dit proces waarschijnlijk niet zal leiden tot extra bodembewegingen aan het maaiveld.

⁹ Bijvoorbeeld zienswijze 18.

¹⁰ In zienswijze 25 vraagt Rijkswaterstaat aandacht voor verzakkingen bij Rijksweg 31, in zienswijze 19 wordt bijvoorbeeld aandacht gevraagd voor lokale problematiek met 'loopzand'.

3. Toelichting op het oordeel wingebied Havenmond

3.1 Zandsuppletie en Natura 2000

In het MER staat dat Rijkswaterstaat in het kader van haar reguliere kustonderhoud zandsuppleties zal uitvoeren in de Noordzeekustzone. Onderdeel van deze suppleties is de aanvulling van het sediment dat door natuurlijke processen naar de Waddenzee wordt getransporteerd, inclusief het extra sediment dat de Waddenzee binnenkomt als gevolg van dit project.

Op pagina 36 van het MER wordt de omvang van de hoeveelheid suppletiezand voor dit project berekend. De Commissie kon deze berekening niet reconstrueren. In enkele zienswijzen¹¹ is hierop ook gewezen. De Commissie heeft van Frisia hierover aanvullende informatie ontvangen. Daaruit blijkt dat de in het MER genoemde omvang van ongeveer 8 miljoen m³ plausibel is indien een restvolume per caverne wordt aangenomen van 540.000 m³ (in het MER wordt hiervoor een range van 400.000–750.000 m³ genoemd).¹²

De Commissie adviseert om – indien gekozen wordt voor winning in wingebied Havenmond – voldoende zandsuppleties in de Noordzeekustzone zeker te stellen, bijvoorbeeld in vergunningen en/of op andere wijze. Houd daarbij ook rekening met de cumulatieve effecten van nieuwe zandwinning en –suppleties langs de kust op natuurwaarden.

Cumulatie en passende beoordeling

In het MER en de bijbehorende passende beoordeling zijn de cumulatieve effecten op natuurwaarden van dit project en door andere activiteiten en projecten¹³ alleen op hoofdlijnen beoordeeld. Enkele zienswijzen en een advies¹⁴ vragen daarom om meer gedetailleerde aandacht voor de cumulatieve effecten op de morfologie (oppervlak en hoogteligging wadplaten) en/of de (daarmee samenhangende) beschermde natuurwaarden in de Waddenzee.

Het achtergrondonderzoek naar de effecten op de Waddenzee laat in voldoende detail zien, dat de (natuurlijke) aanvoer van sediment uit de noordzeekustzone voldoende is om de effecten van bodemdaling door de zoutwinning in wingebied Havenmond – met enige vertraging – op te vangen. Dit onderzoek is uitgevoerd conform de op dit moment beschikbare beste wetenschappelijke inzichten. Het onderzoek laat zien dat de aanvoer en de sediment–

¹¹ Zie ook de zienswijzen 18, 21 en 25.

¹² De precieze omvang van de benodigde zandsuppleties is afhankelijk van de daadwerkelijke zoutproductie, de ‘caverneomvang’ (zie §2.1 van dit advies) en het slibgehalte in het door natuurlijke processen aangevoerde sediment. Het ministerie van EL&I (voormalig LNV, advies 20), Rijkswaterstaat (advies 21) en de Waddenvereniging (zienswijze 25) wijzen hier ook op.

¹³ Zie pagina 78 van de passende beoordeling voor een overzicht.

¹⁴ Bijvoorbeeld het ministerie van EL&I (voormalig LNV, advies 20) en ondermeer de Waddenvereniging (zienswijze 25). De Waddenvereniging wijst ook op tijdelijke effecten (geluid) door heiwerkzaamheden in haar zienswijze. De Commissie is in de verschillende achtergrondrapporten zowel het heien als het schroeven van funderingspalen voor de boorinstallatie tegengekomen. De Commissie heeft dit nagevraagd bij Frisia. Hieruit bleek dat alleen palen geschroefd zullen worden, heiwerkzaamheden zijn niet aan de orde.

dynamiek in de Waddenzee dusdanig zijn dat ook in cumulatie met de genoemde andere activiteiten en projecten geen aantasting van de natuurlijke kenmerken van het Natura 2000-gebied Waddenzee te verwachten is. De Commissie constateert daarom dat het MER voldoende informatie voor de besluitvorming bevat.

3.2 'Hand aan de kraan principe', prioritering en monitoring

Het MER stelt vanuit het 'voorzorgsprincipe' het 'hand aan de kraan principe' voor. De onderzoeksresultaten in het MER wijzen immers niet op negatieve effecten wanneer binnen de gebruiksruimte wordt gebleven (de gebruiksruimte¹⁵ is gelijk aan het natuurlijk meegroeivermogen door sedimentatie verminderd met de relatieve zeespiegelstijging en de natuurlijke bodemdaling).

Dit 'hand aan de kraan principe' betekent dat minder zout wordt gewonnen in de volgende situaties:

- a. de gebruiksruimte dreigt te worden overschreden;
- b. binnen de gebruiksruimte treden duidelijke negatieve effecten op de natuur op, waarbij een éénduidige relatie met bodemdaling door de zoutwinning niet weerlegd kan worden.

In het gebied vinden ook zand- en schelpwinningen plaats en in de toekomst mogelijk gaswinning¹⁶. Indien het 'hand aan de kraan principe' aan de orde is, kan een prioritering nodig zijn, welke activiteit als eerste beperkt of zelfs gestaakt wordt en wie hierover beslist.

De Commissie adviseert bij de besluitvorming – indien gekozen wordt voor winning in win-gebied Havenmond – aan te geven hoe het 'hand aan de kraan principe' wordt toegepast.

De Commissie geeft hieronder enkele aanbevelingen om de wetenschappelijk verantwoorde opzet van het monitoringsplan te versterken. Immers: gebreken in de opzet kunnen later leiden tot problemen bij de interpretatie van de meetresultaten en deze gebreken zijn achteraf moeilijk te herstellen. Indien hiervoor onvoldoende aandacht is, zal het moeilijk zijn om:

- a) trendbreuken in de ontwikkeling van natuurwaarden in de Waddenzee op te merken;
- b) indien trendbreuken door anderen worden aangetoond of gesuggereerd, aannemelijk te maken of ze wel of niet het gevolg zijn van bodemdaling door zoutwinning.

Morfologische metingen

Het monitoringplan maakt geen melding van 'remote sensing'-technieken zoals Lidar-metingen of (te ontwikkelen) technieken met vergelijkbare resultaten.¹⁷ In het kader van de monitoring van de gaswinning onder de Waddenzee is door Deltares, NAM en Rijkswaterstaat onderzoek verricht naar het gebruik van Lidar met veelbelovende resultaten.¹⁸

¹⁵ In het MER en het monitoringsplan is aangegeven dat het meegroeivermogen in dit kombergingsgebied van de Waddenzee 5 mm/jaar is, 5-jaarlijks zal het zeespiegelstijgingsscenario opnieuw worden vastgesteld.

¹⁶ Zie zienswijze 31 van Vermillion.

¹⁷ Met behulp van Lidar (vanuit een vliegtuig verkregen lasermetingen) opnamen verrichten van de bij laagwater droogvallende Wadplaten.

¹⁸ Zie bijvoorbeeld onderstaande publicaties. Op www.nam.nl onder het kopje 'Gaswinning Waddenzee' zijn deze publicaties digitaal beschikbaar:
-Waddengebied, Ameland en Schiermonnikoog, Fugro, april 2010;

De combinatie van lodinggegevens (wel in het monitoringplan) en bijvoorbeeld Lidar-gegevens (complementair gebruik van methodieken) biedt de mogelijkheid om relaties te leggen met de overige (biotische) metingen. Hiertoe is wel een meetreeks van frequente metingen noodzakelijk (bijvoorbeeld jaarlijks aan het eind van de winter en het eind van de zomer). Hiermee kan waarschijnlijk de vraag: of de sedimentatie de natuurlijke bodemdaling en de bodemdaling door zoutwinning plus de stijging van de zeespiegel bijhoudt, beter onderbouwd beantwoord worden.

De Commissie adviseert – indien gekozen wordt voor winning in wingebied Havenmond – frequente Lidar-metingen of vergelijkbare ‘remote-sensing’-technieken op te nemen in het monitoringsprogramma.

Sleutelsoorten

In het monitoringsplan is een keuze gemaakt voor de monitoring van 4 sleutelsoorten, namelijk de schelpdieren Kokkel en Mossel en de vogels Scholekster (schelpdiereter) en Bonte strandloper (wormeter). Scholeksters kunnen echter ook wormen eten. Een eventuele verschuiving in voedselkeuze – bij gelijk blijvende aantallen Scholeksters – ten opzichte van referentiegebieden, zal niet worden gedetecteerd, omdat de voedselbeschikbaarheid en -keuze niet worden gemeten. De Commissie ziet wel meerwaarde om de Scholekster in deze monitoring te behouden als een soort die een combinatie van wormen en schelpdieren eet.

De Commissie adviseert – indien gekozen wordt voor winning in wingebied Havenmond – de Kanoetstrandloper (exclusieve schelpdiereter) en het Nonnetje (een belangrijke voedselbron van de Kanoetstrandloper) toe te voegen aan het monitoringsprogramma.

Afstemming onderzoeksprogramma's

In de Waddenzee vinden diverse onderzoeksprogramma's plaats (hier maakt bijvoorbeeld de monitoring van de gaswinning onder de Waddenzee gebruik van). Het monitoringsplan geeft aan dat hiervan gebruik zal worden gemaakt.

De Commissie adviseert – indien gekozen wordt voor winning in wingebied Havenmond – deze bestaande onderzoeksprogramma's af te stemmen op de onderzoeksvragen in deze monitoring en op elkaar.¹⁹

–Memo vaklodgingen Rijkswaterstaat/Waterdienst, mei 2010;

–Analyse Lidar data voor het Friesche Zeegat. Monitoring effect bodemdaling door gaswinning, Deltares, mei 2010.

¹⁹ Zie voor meer informatie over deze onderlinge afstemming bijvoorbeeld de adviezen van de Auditcommissie gaswinning onder de Waddenzee op www.commissiemer.nl, bijvoorbeeld de projectnummers 2197 en 2390.

4. Toelichting op het oordeel wingebied Oost

4.1 Uitgevoerde modelleringen waterhuishouding

Voor de beschrijving van de hydrologische effecten is in het MER gebruik gemaakt van twee grondwatermodellen (MODFLOW en MIPWA). Hierbij is niet vermeld welke invoerparameters gebruikt zijn en wat de gevoeligheid van deze modellen is voor deze toepassing.²⁰

De Commissie heeft aanvullende informatie ontvangen over de gebruikte modellen, de kalibratie en de invoerparameters.²¹ Met deze informatie zijn de weergegeven modelresultaten navolgbaar en controleerbaar en is voldoende informatie voor de besluitvorming aanwezig. Zij adviseert deze informatie zo spoedig mogelijk openbaar te maken.

4.2 Verzilting

Uit het MER blijkt dat zoutwinning in wingebied Oost effecten op de waterhuishouding heeft, waaronder een toename van verzilting. De effecten van verzilting zijn – zoals het MER terecht stelt – bij voldoende ‘doorspoelingsperspectief’ te mitigeren. Dit zal echter niet overal in het plangebied mogelijk zijn. De mogelijkheid van doorspoeling hangt immers mede af van de lokale gebiedskenmerken (omvang van verzilting, wijze van afwatering van kleine sloten, afstand tot de hoofdwatgangen, etc.). Afhankelijk van de lokale gebiedskenmerken zal – bij eventuele problemen met verzilting – bekeken moeten worden of deze met doorspoeling kunnen worden verholpen of niet. Het Wetterskip Fryslân, de provincie Fryslân en diverse zienswijzen²² wijzen ook op dit punt.

De Commissie adviseert om bij de besluitvorming rekening te houden met het feit dat de verzilting lokaal wel kan toenemen.

4.3 Nutriënten

In het MER worden de effecten van de alternatieven op de aanwezige nutriënten in het water ‘neutraal tot licht positief’ beoordeeld.²³ Het MER geeft weer dat het waterpeil minder daalt dan het maaiveld. Hierdoor stijgt het waterpeil in het gebied ‘relatief’. Dit veroorzaakt hogere fosfaatgehalten in het water door (tijdelijke) nalevering uit de bodem. Het MER geeft aan dat in dit watersysteem fosfaat niet ‘limiterend’ is maar stikstof, waardoor deze verhoging ter plekke geen gevolgen heeft voor bijvoorbeeld algenbloei.

²⁰ De provincie Fryslân wijst hier ook op in haar advies 26.

²¹ Zie bijlage 1 voor een overzicht van de betrokken rapportages.

²² Zie adviezen 9 en 26 en bijvoorbeeld zienswijze 19 van LTO Noord.

²³ Het MER baseert deze ‘neutraal tot licht positief’ score mede op het feit dat door de voorgestelde verhoging van de grondwaterstand minder stikstof zal uitspoelen. Dit hoeft niet per definitie het geval te zijn, maar is afhankelijk van de omvang van de lokale (de)nitrificatie.

Het water met de verhoogde fosfaatgehalten wordt afgevoerd via het boezemwatersysteem. De Commissie wijst erop dat deze verhoogde fosfaatgehalten wel negatieve effecten kunnen hebben elders in dit watersysteem. Dit zal afhangen van het fosfaatgehalte in het boezemwater, de bestemming van het boezemwater en de daar aanwezige nutriënten. Daarbij verwacht de Commissie dat het Wetterskip Fryslân hierop – indien noodzakelijk – zal kunnen anticiperen met beheersmaatregelen. Een ‘neutrale tot licht negatieve’ beoordeling in het MER had daarom meer voor de hand gelegen. Met deze nuancering is voldoende informatie voor de besluitvorming aanwezig.

BIJLAGE 1: Projectgegevens toetsing MER

Initiatiefnemer: Frisia Zout B.V.

Bevoegd gezag: Minister van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie (voorheen EZ) en mogelijk de gemeenteraden van de gemeenten Franekeradeel, het Bildt en/of Menaldumadeel

Besluit: omgevingsvergunning en mogelijk bestemmingsplan(nen)

Categorie Besluit m.e.r.: D29.4

Activiteit: Frisia Zout B.V. te Harlingen wil nieuwe zoutwinputten nabij Harlingen aanleggen en exploiteren. De beoogde wingebieden zijn gelegen in de Waddenzee en/of onder land in de gemeenten Franekeradeel, Het Bildt en Menaldumadeel.

Procedurele gegevens:

- *aankondiging start procedure in de Staatscourant van: 9 september 2008
- *ter inzage legging informatie over het voornemen: 5 tot en met 16 oktober 2008
- *adviesaanvraag bij de Commissie m.e.r.: 26 augustus 2008
- *advies voor richtlijnen uitgebracht: 13 november 2008
- *inhoudseisen vastgesteld: 18 november 2008
- *kennisgeving MER in de Staatscourant van: 25 augustus 2010
- *ter inzage legging MER: 26 augustus tot en met 7 oktober 2010
- *aanvraag toetsingsadvies bij de Commissie m.e.r.: 23 augustus 2010
- *toetsingsadvies uitgebracht: 16 november 2010.

Samenstelling van de werkgroep:

Per project stelt de Commissie een werkgroep samen bestaande uit deskundigen, een voorzitter en een werkgroepsecretaris. De werkgroepsamenstelling bij het onderhavige project is als volgt:

prof. dr. P.L. de Boer
drs. S. Dirksen
mr. F.W.R. Evers (voorzitter)
drs. S.J. Harkema (werkgroepsecretaris)
drs. N.M. de Rooij
prof. ir. J.J. van der Vuurst

Werkwijze Commissie bij toetsing:

Tijdens de toetsing gaat de Commissie na of het MER voldoende juiste informatie bevat om het milieubelang volwaardig mee te kunnen wegen in de besluitvorming. De Commissie gaat bij het toetsen uit van de wettelijke eisen voor de inhoud van een MER, zoals aangegeven in artikel 7.7 dan wel 7.23 van de Wet milieubeheer en de eventuele documenten over de reikwijdte en het detailniveau van het MER. Indien informatie ontbreekt, onvolledig of onjuist is, beoordeelt de Commissie of zij dit een essentiële tekortkoming vindt. Daarvan is sprake, als aanvullende informatie in de ogen van de Commissie kan leiden tot andere afwegingen. In die

gevallen adviseert de Commissie de ontbrekende informatie alsnog beschikbaar te stellen, alvorens het besluit wordt genomen. Opmerkingen over niet-essentiële tekortkomingen in het MER worden in het toetsingsadvies opgenomen, voor zover ze kunnen worden verwerkt tot duidelijke aanbevelingen voor het bevoegde gezag. De Commissie richt zich in het advies dus op hoofdzaken die van belang zijn voor de besluitvorming en gaat niet in op onjuistheden of onvolkomenheden van ondergeschikt belang. Zie voor meer informatie over de werkwijze van de Commissie www.commissiemer.nl op de pagina *Commissie m.e.r.*

Betrokken documenten:

De Commissie heeft de volgende documenten betrokken bij haar advisering:

- Milieueffecten continuering van de zoutwinning in Noord-West Fryslân Deel A Frisia Zout B.V., 9 juni 2010 074910756:0.2;
- Samenvatting Milieueffecten continuering van de zoutwinning in Noord-West Fryslân;
- Meegroeivermogen en gebruiksruimte in de getijdenbekkens Vlie en Marsdiep Groot-schallige morfologische ontwikkelingen westelijke Waddenzee, juli 2010, A2062;
- Tijdelijke effecten van zoutwinning op de ecologische waarden in de Waddenzee, juli 2010, A2062;
- MER Studie Zoutwinning Waddenzee Hydrodynamische effecten abiotische parameters A2062, mei 2010;
- Achtergrondrapport thema natuur Deel B MER Zoutwinning, 2010 074908734:0.1, 8 juli 2010;
- Passende beoordeling zoutwinning onder de Waddenzee, 074910075:0.1, 8 juli 2010;
- Trechtering 5 varianten naar 2 alternatieven Oost Deel B MER Zoutwinning, 074902356:0.1, 2 juli 2010;
- Achtergrondrapport thema watersysteem Oost Deel B MER Zoutwinning, 074904642:0.1, 5 juli 2010;
- Achtergrondrapport thema landbouw Deel B MER Zoutwinning, 074905079:0.1, 6 juli 2010;
- Achtergrondrapport thema archeologie Deel B MER Zoutwinning, 074905574:0.1, 6 juli 2010;
- Bureauonderzoek archeologie Frisia Zout terrestrische archeologie, 074907966:0.1, 6 juli 2010;
- Achtergrondrapport thema landschap en cultuurhistorie Deel B MER Zoutwinning, 074906545:0.1, 6 juli 2010;
- Achtergrondrapport thema geluid en trillingen Deel B MER Zoutwinning, 074907139:0.1, 7 juli 2010;
- Achtergrondrapport diverse thema's Deel B MER Zoutwinning, 074907483:0.1, 7 juli 2010;
- Monitoringsplan Havenmond, 074907501:0.1, 7 juli 2010;
- Bodemvervorming door diepe zoutwinning en effecten op gebouwen in de Barradeel concessie van FRISIA Zout definitief, CO400130/05 versie 1, november 2001;
- FRISIA Zout B.V. Informatie Bodemdaling door Zoutwinning v.3.0, 1 juli 2010;
- Het meegroeivermogen van de Westelijke Waddenzee, Advies aan het ministerie van Economische Zaken, 1202685-000, Deltares, 2010;
- Memo achtergrondinformatie MER Frisia, 110312CE002, 4 oktober 2010;
- Berendrecht *et al.*, MIPWA, TNO Built Environment and Geosciences, datum onbekend;
- Achtergrondrapport Oost Nutriënten en KRW, 29 september 2010

De Commissie heeft kennis genomen van de zienswijzen en adviezen, die zij van het bevoegd gezag heeft ontvangen. Dit advies verwijst naar een reactie als die nieuwe inzichten naar voren brengt over specifieke lokale milieuomstandigheden of te onderzoeken alternatieven. Een overzicht van de zienswijzen en adviezen is opgenomen in bijlage 2.

BIJLAGE 2: Lijst van zienswijzen en adviezen

1. Universiteit van Groningen, faculteit Mathematics and Natural Sciences, Groningen
2. DAS Rechtsbijstand, namens A.A. Blanksma en H. Wiersmas, Amsterdam
3. Vereniging voor Dorpsbelangen Schingen–Slappeterp en inwoners van Kleaster Anjum, Slappeterp
4. G. Kamstra en A.J. Koster, Slappeterp
5. Gemeente Franekerdeel, Franeker
6. Gemeente het Bildt, St.–Annaparochie
7. G.B. Ruarus, Slappeterp
8. J.J. Domburg, Zelhem
9. Wetterskip Fryslân, Leeuwarden
10. Stichting Berlikumer Belangen, Bertsum
11. Werkgroep het Bildt, St.–Annaparochie
12. Gemeente Menaldumadeel, Menaam
13. Dorpsbelang Wier, Wier
14. Doarpsbelang Bitgum, Bitgum
15. Bestuur Buurtbelangen Ritsumazijl, Marssum
16. Bestuur Dorpsbelang Schingen–Slapperterp, Leeuwarden
17. Architectuur ir. P.A. Timans B.N.A., Berlikum
18. ir. A.P.E.M. Houtenbos, Haren
19. Land- en Tuinbouworganisatie Noord, Blessum
20. Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, Vestiging Noord, Groningen
21. Rijkswaterstaat Noord Nederland, Leeuwarden
22. Gemeente Harlingen, Harlingen
23. FNP, Ljouwert
24. Dorpsbelang Ried en omstreken, Ried
25. Waddenvereniging, Harlingen
26. Provincie Fryslân, Leeuwarden
27. Plaatselijk Belang Minnertsgea, Minnertsgea
28. Feriening Doarpsbelang Peins, Peins
29. Stichting Nateuropa inclusief Houtenbos, Schiermonnikoog
30. Stichting Nateuropa, Schiermonnikoog
31. Vermilion, Harlingen

Toetsingsadvies over het milieueffectrapport Zoutwinning Frisia Zout B.V. te Harlingen

Frisia Zout B.V. te Harlingen wil nieuwe zoutwinningputten nabij Harlingen aanleggen en exploiteren. Ten behoeve van de besluitvorming is een milieueffectrapport (MER) opgesteld. De Commissie voor de milieueffectrapportage geeft in dit toetsingsadvies weer of het MER de benodigde informatie voor de besluitvorming bevat.

ISBN: 978-90-421-3157-6

Commissie voor de
milieueffectrapportage

Arthur van Schendelstraat 800 Utrecht

T 030 - 234 76 66

F 030 - 233 12 95

E mer@eia.nl

w www.commissiemer.nl

